

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО КУНЧЕВА С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 9161/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 юли 2008 г.

ВЛЯЗЛО В СИЛА НА

03/10/2008

Това решение ще влезе в сила при настъпване на обстоятелствата, посочени в член 44 § 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакционни поправки.

По делото Кунчева с/у България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение) в състав от :

Пеер Лоренцен, *председател*,
Раит Марусте,
Карел Юнгвирт,
Володимир Буткевич,
Марк Вилигер,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,
и Клаудия Вестердик, *секретар на отделението*,
след обсъждане на заседание на състава на 10 юни 2008 г.,
постанови следното Решение, прието на същата дата :

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 9161/02) срещу Република България, с която българската гражданка г-жа Ана Георгиева Кунчева („жалбоподателката“) е сезирала Съда на 16 юли 2001 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателката се представлява от адвокати М. Екимджиев и С. Стефанова, адвокатска колегия – гр. Пловдив. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своите агенти, г-жа М. Пашева и г-жа М. Коцева, от Министерството на правосъдието.

3. На 1 март 2006 г. Съдът реши да съобщи жалбата на Правителството. Съгласно член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът реши, че ще се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбата.

ФАКТИЧЕСКАТА ОБСТАНОВКА

I. ФАКТИТЕ ПО ДЕЛОТО

4. Жалбоподателката е родена през 1936 г. и живее в Пловдив.

5. На 26 ноември 1992 г. жалбоподателката и седем члена на нейното семейство подават ревандикационен иск пред Пловдивския районен съд относно терен и промишлени сгради, които се използват от държавно предприятие. Ищците, всички наследници на бащата на жалбоподателката, претендират, че техният предшественик е бил бивш собственик на терена при национализацията от 1947 г. и че те са си възстановили собствеността по силата на новото реституционно

законодателство. Те претендират и обезщетение за ползване от въпросното предприятие. Делото е образувано под № 9188/92 на Пловдивския районен съд.

6. Едновременно с това, на 24 декември 1992 г. в същия съд е заведено дело срещу жалбоподателката и другите наследници от трети лица, които също претендират за въпросния терен на реституционно основание. Това второ дело е вписано под № 10177/92 г.

7. По дело № 9188/92 г., между януари и октомври 1993 г., се провеждат три заседания, по време на които съдът конституира като страни град Пловдив и страните ищци по второто искане, назначава една експертиза и приема някои доказателства.

8. На заседанието от 5 октомври предприятието ответник и участващите трети лица правят искане двете дела да бъдат обединени или решението да бъде отложено до произнасянето по второто дело. Съдът отхвърля тези искания, като счита, че ако произнасянето по едно от делата трябва да бъде отложено, това трябва да е второто по реда на внасяне, а именно дело № 10177/92 г. На същия ден, вследствие на това, съдът решава да отложи произнасянето по дело № 10177/92 г.

9. По дело № 9188/92 г. се провеждат десетина заседания, по време на които съдът приема доказателствата, представени от страните, назначава няколко експертизи, изслушва свидетели и експерти и осъществява посещение на място с цел да индивидуализира терена. Едно заседание е отложено поради заболяване на адвоката на жалбоподателката, три други поради отказ на някои експерти и поради забавяне на представянето на едно експертно заключение.

10. Все пак, на 15 юли 1995 г., в рамките на второто дело (№ 10177/92 г.), съдът преразглежда своето решение за отлагане на произнасянето и разпорежда възобновяване на разглеждането, считайки, че това дело е имало преюдициален характер по отношение на първото.

11. Поради това, на заседанието, което се провежда на 9 октомври 1995 г., съдът разпорежда отлагане на вземането на решение по дело № 9188/92 г.

12. Съдът взема решение по дело № 10177/92 г. на 30 ноември 1996 г. Той отхвърля иска на третите лица, претендиращи за собственост на терена с мотива, от една страна, че те не са доказали правото на собственост на своите предшественици и, от друга страна, че ищите, а именно жалбоподателката и другите членове на нейното семейство, не са били във владение на терена. Това решение е потвърдено от апелативния съд на 29 май 1997 г.

13. След като на 30 юли 1997 г. решението влиза в сила, районният съд разпорежда да се възобнови разглеждането на дело № 9188/92.

14. Съдът провежда три заседания по същество, а едно е отложено поради нередовно призоваване. На 13 април 1998 г. започва гледане на делото. С решение от 18 юни 1998 г. съдът отхвърля иска.

15. Жалбоподателката и другите ищци обжалват. Пред Пловдивския окръжен съд те искат назначаването на нова техническа експертиза и изслушване на свидетели. Провеждат се три заседания по същество, а едно е отложено поради отсъствието на адвоката на една от страните. На 14 февруари 2000 г. районният съд потвърждава първото решение, като счита, че ищите не са доказали, че теренът за който претендират, че е тяхна собственост, е принадлежал на бащата на жалбоподателката.

16. Жалбата подадена в касационния съд от заинтересованите, е била отхвърлена с решение на Върховния касационен съд от 5 февруари 2001 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

17. Новият член 217а от Гражданския процесуален кодекс, приет на 16 юли 1999 г., гласи:

„(1) Във всяко положение на делото, включително и след приключване на пренията, всяка от страните може да подаде жалба за бавност, когато неговото разглеждане, постановяване на решение или изпращане на подадена срещу решението жалба се забавя необосновано.

(2) Жалбата за бавност се подава направо до по-горния съд, без да се връчват преписи на противната страна и без заплащане на държавни такси. Подаването ѝ не се ограничава с никакъв срок.

(3) Председателят на съда, пред който е подадена жалбата, изисква делото и я разглежда незабавно в закрито заседание. Указанията му по действията, които трябва да извърши съдът, са задължителни. Определението не подлежи на обжалване и се изпраща незабавно заедно с делото на съда, срещу който е подадена жалбата.

(4) При констатирана бавност председателят на по-горния съд може да направи предложение до дисциплинарния състав на Висшия съдебен съвет за осъществяване на дисциплинарна отговорност.”

ПРАВНА ОБСТАНОВКА

I. ПО ПРЕДМЕТА НА ДЕЛОТО

18. Съдът отбелязва, че във своите забележки от 19 септември 2006 г., в отговор на тези на правителството, жалбоподателката се оплаква и от продължителността на второто дело, заведено под № 10177/92 г. в Пловдивския районен съд. Съдът отбелязва, че оплакването по отношение на това производство не е било предявено в първоначалния иск и е било внесено, след като искането е било съобщено на Правителството ответник, което не е било поканено да предостави своето становище по тази точка. Така че, Съдът счита, че оплакването не попада в предмета на настоящия спор и то не следва да бъде разглеждано отделно в този случай (виж *Maznyak c/y Украйна*, № 27640/02, § 22, 31 януари 2008 г.).

II. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

19. Жалбоподателката твърди, че продължителността на производството не е била съобразена с принципа на „разумен срок”, предвиден в член 6 § 1 на Конвенцията, който в тази си част гласи:

„Всяко лице, има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.”

A. По допустимостта

20. Правителството твърди, че жалбоподателката не е изчерпала възможностите на вътрешното право, с които е разполагала, доколкото не е използвала възможността да подаде жалба на основание член 217а от Гражданския процесуален кодекс.

21. Жалбоподателката оспорва становището на правителството.

22. Съдът счита, че изложеното становище е тясно свързано с жалбата, основаваща се на член 13, относно съществуването на ефективни средства за защита от претендираното нарушение и, че съответно трябва да бъде добавено към въпросите по същество. Съдът констатира, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и че не открива никакво друго основание за недопустимост. Така, че следва то да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

23. Жалбоподателката счита продължителността на производството за прекомерна. Тя поддържа в частност, че заседанията на районния съд са се провеждали през прекалено големи периоди, че отлагането на вземане на решения е било ненужно и, че периодите на изслушванията пред окръжния съд и пред Върховния касационен съд са били прекомерни. Тя отбелязва също, че посочените от съда вещи лица са били в основата на забавянията и на отлаганията на изслушването.

24. Правителството оспорва тезата на жалбоподателката. То изтъква, че делото е било сложно, че производството не е било подлагано на неоснователни забавяния и отлаганията на някои от заседанията са се дължали на отсъствието на адвокати. То счита, че периодът, през който делото е било висящо, е бил оправдан от необходимостта да се изчака изходът от другото дело и за това не трябва да се винят властите.

25. Съдът отбелязва, че периодът, който трябва да се има предвид, започва с депозирането на първоначалният иск на 26 ноември 1992 г. и приключва с решението на Върховния касационен съд от 5 февруари 2001 г., така, че обхваща малко повече от осем години и два месеца за трите инстанции.

26. Съдът припомня, че разумният характер на продължителността на едно дело се оценява според обстоятелствата по делото и с оглед на съответните критерии в правораздаването, в частност, сложността на делото, поведението на жалбоподателите и на компетентните органи, както и от значението на иска за жалбоподателите (виж сред много други, *Frydlender c/y Франция* [GC], № 30979/96, § 43, ЕСПЧ 2000-VII).

27. В конкретния случай, делото, което се отнася до собствеността на терен в рамките на процеса по реституиране на национализираните имоти и включва множество страни, е представлявало известна сложност от фактическа и от правна гледна точка.

28. Още в началото Съдът отбелязва, че главно продължителността на производството на първа инстанция, около пет години и половина, изглежда проблематична. Двете по-горни съдилища са разгледали делото в значително по-кратки срокове. Относно тази фаза, Съдът подчертава, че на четири пъти заседанията са били отлагани поради мотиви, свързани със смяната на вещи лица или на нередовно призоваване, което е предизвикало забавяне на производството с месеци.

29. Освен това, в продължение на една година и девет месеца, производството е останала в мъртва точка, поради отлагане на вземането на решение, произнесено от съда. В това отношение, въпреки че приема преценката на вътрешния съд по отношение на връзката между двете дела и необходимостта от отлагане на вземането

на решение по едното от тях, Съдът констатира, че мнението е променено по въпроса кое от делата е преюдициално по отношение на другото и вследствие на това и двете дела са били последователно спирани за доста дълги периоди. При тези обстоятелства не може да не се констатира, че едното от двете решения за отлагане не е оправдано и по този начин е довело до значително забавяне при решаване на спора.

30. Като се имат предвид тези доказателства, Съдът констатира, че спорната процедура е претърпяла значителни, дължащи се на властите забавяния, които не са били оправдани и, които не могат да се обяснят само със сложността на делото.

31. Що се отнася до поведението на жалбоподателката, Съдът отбелязва, че едно заседание е било отложено по искане на нейния адвокат, което е забавило процедурата с няколко месеца, но не изглежда тя да е била в основата на други забавяния.

32. В заключение, като се имат предвид всички доказателства, с които разполага, и в светлината на неговата съдебна практика в тази област, Съдът счита, че продължителността на спорната процедура не е съответствала на изискванията за „разумен срок”.

33. Следователно е налице нарушение на член 6 § 1.

II. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

34. Жалбоподателката разкрива също отсъствието на възможности за вътрешно обжалване относно продължителността на процедурата. Тя изтъква член 13, който гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

35. Правителството, в рамките на повдигнатото възражение за неизчерпване на средствата на вътрешното законодателство, поддържа, че обжалването, предвидено в член 217а от Гражданския процесуален кодекс, е ефикасно.

A. Относно допустимостта

36. Съдът подчертава, че жалбата е свързана с разгледаната по-горе и съответно също трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

37. Съдът припомня, че член 13 от Конвенцията гарантира съществуването във вътрешното право на възможност, позволяваща да се разгледа съдържанието на „защитими мотиви за жалба”, основани на Конвенцията и да се предложи съответното обезщетение (*Kudla c/у Полша* [GC], № 30210/96, § 157, ЕСПЧ 2000-XI). В случая, по отношение на заключението за прекалената продължителност на процедурата, той счита, че жалбоподателката е разполагала със „защитим мотив за жалба”, основан на неспазването на член 6 § 1.

38. За да бъде „ефективно”, по смисъла на член 13, едно обжалване, с което лицето разполага, за да се жалва от продължителността на процедурата, трябва да позволява да се възпрепятства извършването или продължаването на претендираното нарушение или пък да предостави на заинтересования обезщетение за всяко вече извършено нарушение (горе цитираното *Kudla*, § 158).

39. Съдът отбелязва, че от юли 1999 г. е въведена нова възможност в член 217а на българския Граждански процесуален кодекс. Въведената процедура, позволява на всяка страна в гражданското производство да подава жалба за бавност по време на производството пред председателя на по-горната инстанция. Последният е компетентен да даде инструкции със задължителен характер, а може също и да възбуди дисциплинарна процедура.

40. Съдът вече е приел принципната ефективност на подобно обжалване (*Желязков и други с/у България*, № 9143/02, § 48, 3 април 2008 г.; *Стефанова с/у България*, № 58828/00, § 69, 11 януари 2007 г.). Въпреки това, ефективността от едно обжалване в определен случай може да зависи от това да се разбере дали то би могло да има значим ефект върху продължителността на процедурата като цяло (*Holzinger c/у Австрия* (№ 2), № 28898/95, § 20, 30 януари 2001 г.). В случая, доколкото основните забавяния в хода на производството, които са мотивирали констатацията за нарушаване на член 6 § 1 (параграфи 28-30 по-горе), са се случили преди приемането на член 217а, Съдът счита, че така направеното обжалване не е било в състояние да поправи или да компенсира вече случилите се забавяния (виж *Симизов с/у България*, № 59523/00, § 56, 18 октомври 2007 г.; *Куюмджиев с/у България*, № 77147/01, § 47, 24 май 2007 г.).

41. Така, че Съдът подчертава, че въвеждането на обжалване в член 217а от Гражданския процесуален кодекс не е било съчетано с механизъм, позволяващ на заинтересованите лица да получат обезщетение за неспазване на „разумния срок”, което вече се е случвало до момента на неговото създаване (виж горе-цитираното *Желязков и други*, § 50, и цитираните референции).

42. Като се имат предвид тези забележки, Съдът счита, че жалбоподателката не е разполагала с възможност за обжалване, което да представлява средство за защита във връзка с жалбата ѝ относно продължителността на процедурата. Оттук следва, че е налице нарушение на член 13.

III. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

43. По смисъла на член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна. „

A. Вреди

44. Жалбоподателката претендира 13 000 евро (EUR) за претърпени неимуществени вреди.

45. Правителството не представя становище по този въпрос.

46. Като взема предвид всички доказателства, с които разполага и произнасяйки се по справедливост, съгласно член 41 от Конвенцията, Съдът счита, че на жалбоподателката следва да бъдат присъдени 1 600 евро за неимуществени вреди.

Б. Разходи

47. Жалбоподателката претендира също 3 080 евро за разходи за представителство пред Съда, от които 3 010 евро хонорари за адвокати и 70 евро разходи Тя представя договор за хонорари и разбивка на извършената от нейните адвокати работа. Тя моли присъдената сума да бъде преведена директно на нейните адвокати.

48. Правителството не представя становище в това отношение.

49. Съгласно съдебната практика на Съда, жалбоподателят може да получи възстановяване на разходите си само доколкото са действително установени, необходими и в разумен размер. В случая, като се имат предвид доказателствата, с които разполага и горепосочените критерии, Съдът счита за уместна сумата от 600 евро за всички разходи и я присъжда на жалбоподателката.

В. Лихва за забава

50. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Реши* да присъедини към въпроса по същество този за повдигнатото възражение за неизчерпване, повдигнато от правителството и го *отхвърля* ;
2. *Обявява* жалбата за допустима ;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 §1 от Конвенцията ;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията, във връзка с член 6 § 1;
5. *Приема*
 - а) че държавата-ответник следва да изплати на жалбоподателката в срок от три месеца от влизането в сила на решението, съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми като легова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:
 - i. 1 600 EUR (хиляда и шестстотин евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за неимуществени вреди;
 - ii. 600 EUR (шестстотин евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателката за разходи, които да се изплатят по посочена банкова сметка на адвокатите на жалбоподателката;
 - б) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процентни пункта;
6. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата част.

Изготвено на френски и съобщено писмено на 3 юли 2008 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия ВЕСТЕРДИК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Председател